

Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

**Δρ Ειρήνη Ροδοσθένους,
Λειτουργός Π.Ι.**

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

- **Επικοινωνιακή διδασκαλία της γλώσσας:**
 - ❖ η ίδια η γλώσσα συνιστά και ορίζεται ως κοινωνική συμπεριφορά και
 - ❖ η σχολική τάξη προσλαμβάνεται ως δεδομένο κοινωνικό περιβάλλον.

- **Μέσα σ' αυτό το σχολικό κοινωνικό περιβάλλον:**
 - ❖ η γλώσσα διδάσκεται συστηματικά και, την ίδια στιγμή, στον χώρο της σχολικής τάξης, συντελείται η επέκταση-επαύξηση των δυνατοτήτων για επικοινωνιακή αλληλεπίδραση...

- Αναγνωρίζουμε τη σημασία που έχει η συστηματική και αποτελεσματική διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.
- Μέσα στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα, γίνεται κατανοητό ότι το γλωσσικό μάθημα αναλαμβάνει ρόλο πρωτοποριακό: *να συμβάλει, ώστε το ελληνικό σχολείο να αποτελέσει ένα επικοινωνιακό περιβάλλον που θα δίνει τον πρώτο λόγο στη δημιουργικότητα και τον εκφραστικό δυναμισμό των παιδιών και των εφήβων.*

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- Ποια είναι τα νέα δεδομένα στη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος με την επικοινωνιακή προσέγγιση:
- ❖ Αναπτύσσονται δύο γλωσσοδιδακτικά κινήματα:
 1. **Η Ολιστική αντίληψη για τη γλώσσα**
(Whole language):
 - Η γλώσσα θεωρείται ενιαίο σύνολο.
 - Η γλωσσική ανάπτυξη εξυπηρετεί επικοινωνιακές ανάγκες.
 - Έμφαση στην παραγωγή και κατανόηση αυθεντικών κειμένων.

1. ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΛΗΨΗ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ:

- Η γλώσσα εκλαμβάνεται ως αρραγές σύνολο και έτσι διδάσκεται, σε αντίθεση με τις πρακτικές διδασκαλίας, στα πλαίσια των οποίων η γλώσσα κατακερματίζεται.
- Υιοθετεί τις κονστрукτιβιστικές (οικοδομισμός) απόψεις του **Piaget**, τη μάθηση μέσω συμμετοχής (learning by doing) του **Dewey** και την κοινωνικοπολιτισμική θεωρία του **Vygotsky**.
- **Halliday**: η γλώσσα αξιοποιείται για την εξυπηρέτηση κοινωνικολειτουργικών αναγκών και η γλωσσική ανάπτυξη σχετίζεται με την ανάγκη του παιδιού για επικοινωνία.

2. ΤΟ ΓΡΑΨΙΜΟ ΩΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ (PROCESS WRITING)

- Προτεραιότητα η διαδικασία παραγωγής του γραπτού λόγου και όχι το τελικό γραπτό προϊόν
- Αλληλοεγκιβωτισμός των σταδίων γραφής και όχι γραμμική ακολουθία
- Η εκπαιδευτική κοινότητα στρέφει το ενδιαφέρον της στον μαθητή ως γράφοντα και εξετάζει τις ιδιαιτερότητες και δυσκολίες που αντιμετωπίζει
- Οι μαθητές, επειδή δεν έχουν αναπτύξει μεταγνωστικές δεξιότητες, έχουν ανάγκη από βοήθεια, η οποία είναι περισσότερο αποτελεσματική κατά τη διάρκεια παραγωγής λόγου
- Πρέπει να δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές με κατάλληλες οδηγίες να βελτιώνουν το κείμενό τους
- Το γράψιμο είναι δυναμική διαδικασία.

ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΗ ΤΩΝ ΔΥΟ ΡΕΥΜΑΤΩΝ

Επικοινωνιακή ικανότητα:

- Η επικοινωνιακή ικανότητα απαιτεί να ληφθούν υπόψη εξωγλωσσικοί παράγοντες, όπως η περίσταση επικοινωνίας, το θέμα και η σχέση μεταξύ πομπού και δέκτη.
- Μια γραμματική που διδάσκει την επικοινωνιακή ικανότητα αναλύει τα επίπεδα ύφους, δηλαδή τους γλωσσικούς κώδικες που είναι κατάλληλοι για κάθε περίσταση επικοινωνίας.
- Μέχρι σήμερα λήφθηκε υπόψη μόνο η καλλιέργεια της γλωσσικής ποικιλότητας, στο πλαίσιο της επικοινωνιακής διάστασης της γλώσσας, και δεν δόθηκε έμφαση στο γράψιμο ως δυναμική διαδικασία.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

- Ο σχολικός γραμματισμός έχει παραδοσιακά συνδεθεί με τη **διδασκαλία ανάγνωσης και γραφής**, καθώς και με την **ανάπτυξη γνωσιακών δεξιοτήτων**, όπως είναι:
 - ❖ η καλλιέργεια της λογικής σκέψης,
 - ❖ η κατανόηση γραμματικών κανόνων,
 - ❖ η ικανότητα διαχείρισης αφηρημένων εννοιών και υποθετικών ερωτήσεων,
 - ❖ η ανάπτυξη επικοινωνιακών και άλλων διανοητικών δεξιοτήτων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

- Τα είδη **κοινωνικού γραμματισμού** που απαιτούνται από τα μέλη των σύγχρονων κοινωνιών, για να είναι παραγωγικά στην ιδιωτική, την κοινωνική και την επαγγελματική τους ζωή αυξάνονται με πολύ γοργούς ρυθμούς, καθώς συνεχώς αυξάνονται οι ανάγκες για κατανόηση και παραγωγή διαφορετικών ειδών κειμένων.
- Η παραγωγή και κατανόηση διαφορετικών ειδών **λόγου** και κειμένων προϋποθέτει εξοικείωση με το συγκεκριμένο είδος κειμένων, με τους τρόπους γραφής τους και, γενικότερα, γνώση των τρόπων παραγωγής, διακίνησης αλλά και προσέγγισης αυτών των κειμένων.
- Συνεπάγεται ότι διαφορετικού είδους κείμενα απαιτούν για την κατανόησή τους τόσο διαφορετικές τεχνικές "ανάγνωσης" όσο και κατανόηση του συγκεκριμένου τους πλαισίου · απαιτούν δηλαδή διαφορετικού είδους γραμματισμό, όπως άλλωστε και η παραγωγή διαφορετικού είδους μονοτροπικών ή πολυτροπικών κειμένων.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

- Η έννοια "γραμματισμός" αφορά τη δυνατότητα του ατόμου να λειτουργεί αποτελεσματικά σε διάφορα περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας, χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού και προφορικού λόγου, καθώς επίσης και μη γλωσσικά κείμενα (λ.χ. εικόνες, σχεδιαγράμματα, χάρτες κλπ.).

ΕΠΟΜΕΝΩΣ

- Η γλωσσική διδασκαλία αποβλέπει στο να καλλιεργήσει στους/στις μαθητές/-τριες όλες αυτές τις γλωσσικές δεξιότητες που θα τους/τις κάνουν ικανούς/-ές **να κατανοούν και να παράγουν όσο γίνεται περισσότερες από τις μορφές προφορικής και γραπτής γλώσσας** που χρησιμοποιούνται στα πλαίσια των κοινωνικών ανταλλαγών.
- Ταυτόχρονα, επιδιώκει **να γίνουν κριτικοί/-ές ακροατές/-τριες και αναγνώστες/-τριες** και, όταν μιλούν ή γράφουν να κάνουν συνειδητά τις γλωσσικές επιλογές, που είναι οι πιο κατάλληλες, για να επιτύχουν το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που επιδιώκουν.

Οι δραστηριότητες επιβάλλεται:

- **Να είναι συγκροτημένες και στοχευμένες,** έτσι ώστε να επιτρέπουν να εναλλάσσονται οι διάφορες μορφές λόγου. *Υπάρχει έτσι πέρασμα διαδοχικά από την προφορική στη γραπτή χρήση της γλώσσας ή το αντίστροφο.*
- **Να δίνουν τη δυνατότητα για ευελιξία.** Προκύπτει, επίσης, συχνά η ανάγκη να ακούσουν οι μαθητές μας τις απόψεις άλλων και να συζητήσουν μαζί τους ή να καταφύγουν σε γραπτές πηγές, για να αντλήσουν πληροφορίες σχετικές με το θέμα που ερευνούν και *έτσι κατανοούν τον προφορικό και τον γραπτό λόγο των άλλων.*

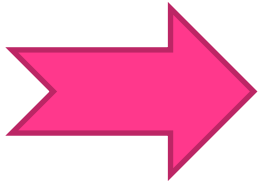

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- *Αναφέρονται σε ένα θέμα* (π.χ. σχολική ζωή, διατροφή, φιλία κτλ.), που αποτελείται από περισσότερες επιμέρους δραστηριότητες, πτυχές του υπό επεξεργασία θέματος.
- *Προτείνεται σ' αυτές ενδεικτική πορεία* που θα ακολουθήσει ο/η εκπαιδευτικός
- *Δηλώνονται οι δεξιότητες, γλωσσικές και όχι μόνο, που επιδιώκεται να καλλιεργηθούν* (Αν π.χ. επιδιώκει να καλλιεργήσει την προφορική έκφραση και τι είδους προφορική έκφραση, ή να καλλιεργήσει την αναγνωστική ικανότητα, την ικανότητα κατανόησης γραπτού λόγου, τη γραπτή έκφραση και τι είδους γραπτή έκφραση κτλ.)

- **Επισημαίνεται το υλικό που προτείνεται** να χρησιμοποιηθεί για τη διεκπεραίωση της δραστηριότητας.

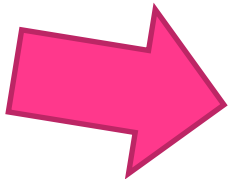
□ **Λειτουργική σύνδεση των κειμένων με τα υπόλοιπα μέρη της δραστηριότητας.**

□ Τα κείμενα που επιλέγονται, κατά τη διεκπεραίωση μιας δραστηριότητας, δεν λειτουργούν αυτοτελώς. Εντάσσονται ως μέρη στο όλο και συνδέονται λειτουργικά με τα υπόλοιπα μέρη της δραστηριότητας.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΥΝ ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ/ΤΡΙΕΣ

- ❖ Ο λόγος που παράγεται, καθώς διεκπεραιώνονται οι δραστηριότητες, αποτελεί το πρώτο σημαντικό βήμα.
- ❖ Οι μορφές λόγου που παράγονται είναι ποικίλες, ανάλογα με τον επικοινωνιακό στόχο.
- ❖ Το επόμενο βήμα είναι να κριθεί, αν ο λόγος που παρήγαγαν οι μαθητές/-τριες εξυπηρετεί τον σκοπό για τον οποίο παρήχθη. Αν δηλαδή τα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν είναι κατάλληλα για την περίπτωση και αν πετυχαίνουν τον επικοινωνιακό στόχο που είχε τεθεί.

επεξεργασία.

◦ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

- ❑ Η επεξεργασία αφορά όλα τα επίπεδα: ορθογραφία, μορφολογία, λεξιλόγιο, διατύπωση (σύνταξη), δομή του κειμένου, τεχνική παρουσίασης.
- ❑ Αναφέρεται στις αδυναμίες κάθε μορφής που μπορεί να παρουσιάζει το κείμενο, οι οποίες συζητούνται, κατανοούνται και αναζητούνται τρόποι επανόρθωσής τους.
- ❑ Ο σχολιασμός του κειμένου και οι επισημάνσεις γίνονται από όλους/-ες μαζί με τον διακριτικό συντονισμό και την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού.

ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ - ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑ

- Περισσότερα κείμενα που θίγουν το ίδιο θέμα, αλλά ανήκουν σε διαφορετικούς συγγραφείς και επομένως **προσεγγίζουν το θέμα από διαφορετική οπτική** και εκφράζουν διαφορετικές απόψεις.
- Σύγκριση των διαφορετικών κειμένων, με την οποία **εντοπίζονται οι διαφορές**, είτε αυτές αφορούν στις γλωσσικές επιλογές (ύφος, λεξιλόγιο κ.λπ.) του/της κάθε συγγραφέα, είτε τη διαφορετική εκτίμηση των ίδιων δεδομένων που κάνει ο/η καθένας/μία και δίνει αλλού την έμφαση και το βάρος, είτε τις διαφορετικές προθέσεις τους.
- Με τέτοιες συγκρίσεις κατανοείται ότι η διαφορετικότητα των κειμένων είναι το αποτέλεσμα διαφορετικών επιλογών, και επομένως εθίζονται οι μαθητές/-τριες να **προσεγγίζουν κριτικά τα κείμενα**, για να εντοπίζουν τις συγκεκριμένες επιλογές που οδήγησαν στην κατασκευή τους.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

- **Ως εμπυχωτής/-τρια** που ενθαρρύνει και δημιουργεί κίνητρα.
- **Ως σύμβουλος** που είναι διαθέσιμος/-η για βοήθεια και συμβουλές (απόκτηση αυτονομίας από τον/τη μαθητή/-τρια τόσο στο να χρησιμοποιεί τη γλώσσα όσο και στο να μαθαίνει, αναλαμβάνοντας την ευθύνη της μαθησιακής του/της πορείας μέσα και έξω από το σχολείο).
- Συνεπάγεται διαφορετική οργάνωση και λειτουργία της τάξης, που θα ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/-τριες να επικοινωνήσουν αυθόρμητα και ελεύθερα μεταξύ τους και με τον/την εκπαιδευτικό.

